

Hanna Bazhenova

Minister obrony Ukrainy i jego otoczenie

We wrześniu 2023 r. rozpoczęła się zakrojona na szeroką skalę reorganizacja Ministerstwa Obrony Ukrainy. Powołanie na stanowisko ministra obrony Rustema Umierowa, doświadczonego ekonomisty i polityka, miało w opinii władz zapewnić skuteczniejsze zarządzanie resortem i powstrzymać falę krytyki pod jego adresem. Późniejsze zmiany personalne, które zaszły w ministerstwie, mogą wskazywać, że nowy minister dąży do zasadniczej przebudowy resortu.

Życiorys Rustema Umierowa. 6 września 2023 r. Rada Najwyższa Ukrainy głosami 338 deputowanych wybrała Rustema Umierowa na stanowisko ministra obrony. Został najmłodszym szefem tego resortu w historii państwa. Umierow urodził się 19 kwietnia 1982 r. w Bulungurze, w Uzbeckiej Socjalistycznej Republice Radzieckiej, w rodzinie Tatarów krymskich. Jeden z jego pradziadków, Amet Mustafa, był imamem meczetu w Ałuszcie na Krymie, natomiast inny, Seyit İbraim, wójtem w wiosce niedaleko Ałuszczy. Rodzina Umierowa została przymusowo deportowana do Azji Środkowej przez władze radzieckie w 1944 r. i dopiero w 1991 r., podczas repatriacji Tatarów krymskich, powróciła na Krym.

Umierow ukończył krymską szkołę z internatem dla uzdolnionych dzieci, po czym został stypendystą programu Future Leaders Exchange w USA. Po powrocie uzyskał licencjat z ekonomii (2004) i magisterium z finansów (2006) w Narodowej Akademii Zarządzania w Kijowie. Następnie ukończył studia w Instytucie Stosowanej Analizy Systemowej Narodowego Uniwersytetu Technicznego Ukrainy „Kijowski Instytut Politechniczny im. Igora Sikorskiego”, uzyskując specjalizację w informatyce i technologii informacyjnej.

Od 2004 r. Umierow pracował w spółce Life (ukraiński operator telefonii komórkowej należący do biznesmena Rinata Achmetowa i tureckiego operatora Turkcell), gdzie odpowiadał m.in. za wsparcie prawne i logistykę. W 2010 r. związał się z branżą inwestycyjną, zajmując stanowiska dyrektora zarządzającego w ICG Investments oraz w iCapital. W 2013 r. wraz ze swoim starszym bratem Aslanem Omerem Kyrymly założył własne przedsiębiorstwo inwestycyjne ASTEM, które zarządza inwestycjami w sektorach komunikacji, technologii informacyjnych i infrastruktury, oraz fundację charytatywną ASTEM Foundation, będącą jednym z darczyńców The Ukrainian Emerging Leaders Program na Uniwersytecie Stanforda. Program ten ma na celu szkolenie ukraińskich polityków, przedsiębiorców, biznesmenów i liderów organizacji społeczeństwa obywatelskiego. W ramach tego programu studiował m.in. znany ukraiński piosenkarz Swiatosław Wakarczuk, który w 2019 r. założył partię Głos.

Rustem Umierow był delegatem do Kurultaju Narodu Krymskotatarskiego¹ V (2007) i VI (2012) kadencji oraz doradcą byłego przewodniczącego Medżlisu Narodu Krymskotatarskiego² Mustafy Dżemilewa, a później jego asystentem ds. praw człowieka i działalności międzynarodowej. Jest współzałożycielem wielu fundacji i organizacji międzynarodowych związanych z ochroną Tatarów krymskich, w tym: międzynarodowej organizacji pozarządowej Bizin Qirim (2007), organizacji pozarządowej Wspólnota Tatarów Krymskich (2007), Fundacji Rozwoju Krymu (2011-2013) i Krymskiego Międzynarodowego Stowarzyszenia Biznesowego (2013). Jest zaangażowany w renowację i budowę meczetów. W ostatnich latach Umierow uczestniczył w projekcie budowy meczetu katedralnego oraz islamskiego centrum kulturowego w Kijowie.

¹ Kurultaj Narodu Krymskotatarskiego – zjazd narodowy, będący najwyższym pełnomocnym organem przedstawicielskim narodu krymskotatarskiego.

² Medżlis Narodu Krymskotatarskiego – organ wykonawczy Kurultaju w okresie między sesjami, wybierany przez Kurultaj spośród jego delegatów.

Deputowany Rady Najwyższej. W wyborach parlamentarnych w 2019 r., startując z partii Głos, Rustem Umierow uzyskał mandat posła Rady Najwyższej. W parlamencie pełnił funkcje: przewodniczącego Tymczasowej Komisji Specjalnej ds. Monitorowania Otrzymania i Wykorzystania Międzynarodowej Pomocy Materialno-Technicznej; współprzewodniczącego Inicjatywy „Platforma Krymska”; sekretarza Komisji Rady Najwyższej ds. Praw Człowieka, Deokupacji i Reintegracji Terytoriów Czasowo Okupowanych, Mniejszości Narodowych i Stosunków między Narodowościami; wiceprzewodniczącego Stałej Delegacji do Zgromadzenia Parlamentarnego Rady Europy; współprzewodniczącego grup ds. stosunków międzyparlamentarnych z Królestwem Arabii Saudyjskiej, Turcją, Izraelem, Chinami, Japonią, Wielką Brytanią, USA i Kanadą. W tym okresie był współautorem prawie stu projektów ustaw. Przede wszystkim zajmował się jednak przywróceniem historycznych i politycznych praw Tatarów krymskich na szczeblu państwowym. W 2020 r. Umierow dołączył do grupy ds. opracowania strategii deokupacji i reintegracji Krymu i Sewastopola, utworzonej w ramach Rady Bezpieczeństwa Narodowego i Obrony Ukrainy. W lutym i marcu 2022 r. był członkiem ukraińskiej delegacji powołanej dla negocjacji z przedstawicielami Federacji Rosyjskiej, a 4 kwietnia na podstawie dekretu prezydenta Wołodymyra Zełenskigo został oficjalnie włączony w skład delegacji uprawnionej do przygotowania i uzgodnienia projektu porozumienia dotyczącego gwarancji bezpieczeństwa dla Ukrainy.

Był zaangażowany w tworzenie Czarnomorskiej Inicjatywy Zbożowej oraz zajmował się kwestią wymiany jeńców wojennych, uwolnieniem więźniów politycznych, dzieci i cywilów oraz ewakuacją cywilów z terytoriów okupowanych. Ponadto, zgodnie z dekretem prezydenta z dnia 1 września 2022 r., został pełnomocnikiem Rady Konsultacyjnej ds. Współpracy Ukrainy z Państwami Arabskimi i Muzułmańskimi, na czele której stoi szef Biura Prezydenta Andrij Jermak.

Prezes Funduszu Mienia Państwowego Ukrainy (FMPU). 7 września 2022 r. Rada Najwyższa powołała Rustema Umierowa na prezesa FMPU. Co ważne, politykowi udało się uniknąć głośnych skandali korupcyjnych na tym stanowisku. Natychmiast po nominacji odblokował proces małej prywatyzacji i uprościł go, umożliwiając licytację zadłużonych przedsiębiorstw. W ciągu jednego roku FMPU sprywatyzował ponad 400 obiektów (w tym 70 przedsiębiorstw), co przyniosło 3,8 mld UAH. Biorąc pod uwagę zapłacone podatki oraz spłatę zadłużenia, łączna kwota przychodów wyniosła 5,2 mld UAH (ok. 141 mln USD). Funduszowi udało się również zoptymalizować dzierżawę obiektów państwowych i przez to nieco zwiększyć dochody budżetowe. Zespół Umierowa skupił się również na przeprowadzeniu podziału aktywów należących do państwa na trzy kategorie: te, które powinny pozostać własnością państwa, te, które należy sprywatyzować, oraz te, które trzeba zlikwidować.

Zastępcy ministra obrony. Rotacje kadrowe w Ministerstwie Obrony rozpoczęły się 27 września 2023 r. od mianowania Liudmyły Darahan, będącej dotychczas zastępczynią Rustema Umierowa w FMPU, na nową sekretarz stanu. Tego samego dnia powołano trzech wiceministrów: Jurija Dżyhira (odpowiedzialnego za kwestie finansowe), Natalię Kałmykową (odpowiedzialną za adaptację demobilizowanych wojskowych i reformę wojskowych komisji lekarskich) oraz Katerynę Czornohorenko (odpowiedzialną za cyfryzację resortu). Jurij Dżyhir w latach 2016-2020 pracował w Ministerstwie Finansów Ukrainy, a przez ostatnie trzy lata doradzał Bankowi Światowemu w zakresie reformy finansowania opieki zdrowotnej, Kałmykowa kierowała Ukraińskim Funduszem Weteranów, a Czornohorenko pracowała w Ministerstwie Transformacji Cyfrowej, kierując m.in. projektem Armia Dronów.

5 października powołano kolejnych trzech wiceministrów: Stanisława Hajdera (odpowiedzialnego za rozwój resortu obrony), Iwana Hawryluka (zastępca ds. polityki wojskowo-technicznej) i Dmytra Klimenkowa (zastępca ds. zamówień publicznych). Kluczowym zastępcą nowego ministra obrony stał się Klimenkow, który ma odpowiadać za kształtowanie polityki w sferze zakupów i za uruchomienie agencji ds. zaopatrzenia armii. Należy zauważyć, że dotychczas pełnił funkcję pierwszego zastępcy Umierowa w FMPU, a wcześniej był dyrektorem ds. infrastruktury i logistyki w Międzynarodowych Liniach Lotniczych Ukrainy oraz kierownikiem projektu w szwedzkiej firmie Ericsson. Zmiany personalne nie objęły jedynie generała porucznika Ołeksandra Pawluka, który pozostał na stanowisku pierwszego zastępcy ministra obrony.

Wnioski. Zmiana ministra obrony Ukrainy była podyktowana potrzebą rozładowania napięcia wokół Ministerstwa Obrony, trwającego od zimy 2023 r., i uporządkowania systemu zakupów w tym resorcie. Rustem Umierow nie był głównym kandydatem na to stanowisko, okazał się jednak najbardziej kompromisowy. Jego dotychczasowa kariera pokazała, że jest dobrym menedżerem i jest pozytywnie oceniany również przez oponentów ekipy prezydenckiej. Wśród mocnych stron nowego szefa resortu należy wymienić umiejętność prowadzenia negocjacji, zwłaszcza z państwami muzułmańskimi. Ma bliskie kontakty z elitami politycznymi i wojskowymi Stanów Zjednoczonych, Turcji, Kataru, Arabii Saudyjskiej, co może przyczynić się do jego skutecznej komunikacji z państwami partnerskimi Ukrainy w kwestii współpracy wojskowo-technicznej.

Zmiany personalne w Ministerstwie Obrony wskazują na to, że Umierowowi pozwolono wprowadzić do resortu własny zespół, w tym zastępcę odpowiedzialnego za zamówienia publiczne. Mając na uwadze dobór wiceministrów, wśród których znaleźli się zarówno wojskowi (Ołeksandr Pawluk, Iwan Hawryluk), jak też eksperci ds. finansów czy cyfryzacji, jednym z celów Umierowa jest także zaadaptowanie Ministerstwa Obrony Ukrainy do wzorców funkcjonujących w analogicznych ministerstwach w państwach NATO.

Powołując Rustema Umierowa na ministra obrony, władze Ukrainy liczą na to, że jako sprawny i nieobciążony skandalami korupcyjnymi polityk będzie on w stanie zapewnić efektywne zarządzanie ministerstwem i na jakiś czas powstrzymać krytykę tego resortu. Jednocześnie mianowanie na to stanowisko Tatara krymskiego można postrzegać jako sygnał niechęci Biura Prezydenta do kompromisów terytorialnych w imię pokoju, m.in. w kwestii Półwyspu Krymskiego.